

UITVINDINGEN DOOR DE EEUWEN HEEN EUREKA Spijkerbroek

Wie de Nederlander wil vangen in een modebeeld, komt uit op e e n kledingstuk. De spijkerbroek. Nonchalant, praktisch en niet duur. Volgens Engels onderzoek zou hij gemiddeld 10 cent per draagbeurt kosten. En hij kan tegen een stootje. Handig voor kinderen en klussers. Voor anderen is het weer stoer om scheuren in de spijkerstof te trekken, dat geeft een nonchalante look. Kortom, je kunt er alles mee.

De geschiedenis gaat terug naar twee naar de VS geëmi-greerde mannen. De Duitser Levi Strauss en de Let Jacob Davis. Strauss handelde in knopen, scharen en stof. Ook maakte hij canvas werkkleding voor goudzoekers. Toen hij door het canvas heen raakte, schakelde hij over op een zware katoenen stof, denim. De kleermaker Davis kocht werkbreeken van Strauss en bedacht een manier om de steeds uitscheurende zakken te verstevigen met klinknagels, zodat de werklui wat langer met een broek toe konden. De twee gingen samenwerken en de spijkerbroek was geboren, rond 1870.

'Oerbroek' Levi's 501.

Tot halverwege de vorige eeuw was de spijkerbroek vooral een kledingstuk voor de werkmans. Daarna werd het een mode-artikel, aangejaagd door de filmindustrie. Een film als 'Rebel without a cause' met de opstandige, spijkerbroek dragende James Dean associeerde de broek met tegencultuur en vrijheid. Ook John Wayne was in zijn westerns gekleed in spijkerstof.

Eind jaren '50 kwam de spijkerbroek naar Europa. Hij werd al ras omarmd door nozems en door de hippies, die de broek droegen als symbool tegen de consumptiemaatschappij. Achter het Ilzeren Gordijn waren de jeans moeilijk te krijgen, ze werden gezien als symbool van het kapitalistische Westen.

In de loop der jaren hebben de jeans onder invloed van de mode alle kleuren, maten en vormen wel gezien. Revolutio-nair waren de gewassen broeken, zoals de gebleekte, acid-washed jeans. De stone-wash gaf een mooi slijtage-effect en deed de spijkerbroek er lekker gedragen uitzien. Extravagant zijn de ripped jeans, de vooraf gescheurde broeken. En dat, terwijl de spijkerbroek oorspronkelijk was bedoeld als stevige, slijtvaste werkbreek...

Peter de Jong

De elektrische motor mist nog een boegbeeld, zoals Tesla dat was voor auto's

Ze hebben snelheid, ze hebben koppell, ze vragen weinig onder-houd en ze laden snel. Toch is er onder motorliefhebbers maar weinig enthousiasme te bespeuren voor elektrische motoren. Volgens de website motorfiets-blog.nl komt dat vooral doordat de motor een 'boegbeeld' mist, dat het verlangen van motorrij-

ders naar zo'n innovatief vervoer-middel losmaakt. Rondom vooral Tesla's hing lange tijd een een sfeer van 'grootseheid'. Er is op dit moment geen elektrische motor op de markt die bij de liefhebbers een vergelijkbaar gevoel oproept.

Een belangrijk voordeel van elektrische motoren is tevens een nadeel: ze zijn geruisloos. Dat

vinden de meeste motorliefhebbers maar niks - motorraces zonder ooverdovend gebrul vanaf het asfalt missen sensatie en romantiek. Niettemin verwacht motorfietsblog.nl wel dat de overstap uiteindelijk onvermijde-lijk is, al zal het nog 'jaren duren voordat deze motoren in groten getale op de weg te vinden zijn.'

De BMW R18 is 'streetlegal': de berijder mag er mee de weg op, als hij ooit in serie wordt geproduceerd. FOTO MICHEL SNIK

BMW maakt exclusieve cruiser van vlaggenschip

Michiel Snik

Hoe gek kun je het maken bij het kopen van een nieuwe motorfiets? Heel gek, zo laat BMW zien met het customizen door de ingehuurde Arjan van den Boom van het prijzige vlaggenschip de BMW R18 Classic.

De R18 Classic is al een blikvanger. Het is een imposante motor met een inhoud van 1.802 cc, de grootste in serie geproduceerde tweecilinder boxermotor ooit. De prijs van deze 350 kilo zware mastodont is dertig mille. Met die basis ging de befaamde customizer Van den Boom uit Almere aan de slag. Hij verbouwt motoren voor klanten over de hele wereld. Namen noemt hij niet, maar zijn klanten hebben soms opmerkelijke wensen. „Ik heb een klant die geregeld een nieuwe Porsche koopt. Bij elke Porsche wil hij vervolgens een motor, die ik voor hem dan op maat maak. Instagram is mijn showroom, ik maak verder geen reclame.”

Vrije hand

Van den Boom heeft het liefst de vrije hand. Maar BMW legde de creatieve customizer aan banden. „Dat was best lastig”, geeft de Almeerder toe. „Ik wil graag de

ruimte om mij echt helemaal uit te leven.”

De Nederlandse BMW-directeur Tom Crooijmans gaf hem die ruimte echter niet. „Wij wilden de al speciale R18 Classic nog specialer laten maken, maar dan wel street-legal. Je moet er dus een nummerplaat op kunnen schroeven en er normaal de weg mee op kunnen. En ook geen bak herrie waar mensen zich aan kunnen ergeren. Met deze opdracht willen wij motorliefhebbers tonen hoe je een bijzondere motor nog specialer kunt maken”, aldus de BMW-baas.

Klanten van Van den Boom hebben bijzondere wensen

Van der Boom heeft van alles aan de R18 veranderd. „Veel onderdelen heb ik gewoon gekocht en aangepast voor deze motor, zoals de wielen en de uitlaten. Maar niet alles kun je kopen, dat maak ik dan zelf.”

Puzzel

De Almeerder is trots op het stuur dat hij speciaal voor deze motor heeft ontworpen en het bijzondere

zwevende zadel waardoor de vering nu vol in het zicht zit. „Dat zadel en het stuur was een ingewikkelde puzzel. Dit is nergens zo te koop. Het resultaat is echt geslaagd. Ja, daar ben ik trots op.”

Als een klant het echt wil, kan er een kopie van de BMW R18 Classic Firstarter, zoals deze motor is gedoopt, worden gemaakt. „Ik heb de mallen voor het stuur en het zadel bewaard. Ik zou dit nog een keer kunnen maken”, zegt hij.

De nummerplaat kan er nu overigens nog niet op. „Voor de presentatie heb ik die nummerplaat-houder er niet opgezet. Zo'n plaat doet afbreuk aan mijn ontwerp, maar hij ligt klaar voor linksachter.”

Met de speciale motor wil BMW vooral laten zien wat er allemaal mogelijk is zonder dat dit de rij-kwaliteiten aantast. Dat hier een fors prijskaartje aan hangt, is duidelijk. Al wil Crooijmans geen bedrag noemen. „Of dit exemplaar daadwerkelijk ooit te koop komt, is nog niet duidelijk, maar hij kan worden gereproduceerd. De prijs kan ik niet noemen, deze motor gaat eerst op tournee langs onze dealers.”

Van den Boom heeft zelf wel een prijs in zijn hoofd voor de unieke BMW waarvan er nu nog maar een bestaat; 40.000 euro.

STAATSRECHT 'Ontketend bestuur' zet burger en parlement buitenspel

Democratie onder druk

Ideale schoonzoon. Voorkomend. Charmant. 'Mister Tefal'. Wonderkind. Mark Rutte is de polderbestuurder bij uitstek. Bereid tot overleg en toch daadkrachtig. Een politicus die niet aan politiek lijkt te doen. Schijnbaar visieloos. Maar vooral, zegt de Leidse hoogleraar staatsrecht Wim Voermans, is hij het gezicht van een oppermachtig, ontketend bestuur, dat het parlement en zelfs de rechtsprekende macht het nakijken geeft.

Er is een vreemde tegenstelling in de Nederlandse politiek waarneembaar. Het vertegenwoordigende deel, het parlement, is de afgelopen twee decennia zo versnipperd geraakt, dat het lijkt alsof het land onbestuurbaar is. Hoe moeten partijen een werkbare meerderheid vinden als daaraan zoveel verschillende partijen moeten meedoen? Tegelijkertijd is het uitvoerende deel, de regering, steker en stabiel dan ooit. In het eerste decennium draaide de regering om het CDA en was Jan-Peter Balkenende acht jaar premier. In het tweede decennium zit de VVD in het centrum van de macht en met 'Rutte IV' in zicht heeft de premier een goede uitgangspositie om het twaalfjarige record van Ruud Lubbers als 'langstzittende premier' te breken. Demissionair is de regering zelfs zo goed als onkwetsbaar: zij kan immers niet meer vallen. Hoewel zij officieel alleen voor de bestrijding van de coronacrisis nog 'missionair' is, is aan weinig te merken dat zij alleen de 'lopende zaken' behartigt.

Hoe doet die dekselse premier dat? Heel eenvoudig, legt Voermans uit in zijn eerder dit jaar verschenen boek 'Het land moet bestuurd worden'. Hij zet het parlement buitenspel. Liever onderhandelt de regering direct zelf met het maatschappelijk middenveld. Daarvoor heeft zij de Sociaal-Economische Raad, waarin alle polderbestuurders elkaar regelmatig ontmoeten. Zo slaagden de drie opeenvolgende Rutte-kabinetten erin om maar liefst elf buitenparlementaire 'akkoorden' te smeden, die zij achteraf, met een strik erom, aan een monddood parlement voorlegden. De Tweede en de Eerste Kamer kon er alleen maar mee instemmen.

Stelselwijziging

Sommige akkoorden leidden wel tot nationale discussie, vooral als de vakbonden erbij betrokken waren. Pensioenakkoorden (2011, 2019-'20) zijn altijd goed voor debat. Andere, zoals het IMVO-akkoord over duurzame kleding en textiel, kwamen er vrij geruisloos. Maar gezamenlijk stonden al die akkoorden, schrijft Voermans, wel aan de basis van 'de grootste stelselwijziging sinds de Tweede Wereldoorlog op zowat ieder terrein, uiteenlopend van zorg, milieu, onderwijs, arbeidsmarkt, financiële stelsel, pensioenen en hypotheek tot energie, grondstoffen, klimaat, sport, wonen en investeringen'.

Voermans laat ook zien dat de regering actief zijn best doet om de Tweede Kamer voor de voeten te lopen. Kamerleden hebben een recht op informatie, maar zeker tijdens de Toeslagenaffaire bleek dat parlementair omzigtig lang niet alles kregen waarom zij hadden gevraagd. Voermans proeft 'een zekere weerstandhouding' bij de ministers en staatssecretarissen.

Mark Rutte is volgens Wim Voermans het schaterlachende gezicht van een oppermachtig, ontketend bestuur. FOTO ANP

Nederland is toe aan een tweede democratische revolutie

„Het land moet bestuurd worden en dan schiet het niet op als je de hele tijd moet verantwoorden en heel veel ambtenaren aan het werk moet zetten om vragen te beantwoorden.”

Ongewisse

Ministers willen zich dus in de Kamer wel verantwoorden voor de uitkomsten van beleid, maar liefst niet zeggen 'hoe het resultaat is bereikt'. Met andere woorden: de Kamerleden mogen wel proeven hoe de worst ruikt en smaakt, maar

worden liefst in het ongewisse gehouden over wat erin zit en hoe hij is gemaakt.

Een andere ontwikkeling die democratisch toezicht onmogelijk maakt, is de vorming van zelfstandige bestuursorganen. Daarvan zijn er nu 3000, waaronder molochs zoals het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) en de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Politieke controle daarop is nagenoeg onmogelijk, terwijl die instituten wel ingrijpende beslissingen kunnen nemen over het leven van honderdduizenden burgers. Zelfs de functionarissen in zulke uitvoeringsinstellingen hebben geen controle meer over hun eigen werk. Het algoritme besluit; er is sprake van auto-bureaucratie. Burgers die bezwaar aantekenen tegen besluiten van uitvoeringsorganen, krijgen zelden de rechter aan hun kant. „Rechters krijgen door de complexiteit van geautomatiseerde besluitvorming maar moeilijk de vinger achter de manier waarop een besluit tot stand is gekomen.”

Voermans meent dan ook dat het 'niet helemaal de goede kant op gaat' met de Nederlandse democratie. Ons bestuur is niet, of maar half, open. Verantwoorde-

Wim Voermans. FOTO HIELCO KUIPERS

lijkheid voor besluiten is weggelaten achter algoritmen en bestuurders onttrekken zich aan controle. „Met transparantie, openheid en openbaar bestuur - instrumenten waarmee burgers zich weer een plaats aan tafel zouden kunnen eigenen - is het ronduit treuring gesteld in Nederland.”

Hoe ontketend het Nederlandse overheidsbestuur is, hebben we gezien tijdens de aanpak van de coronacrisis. Met de Wet Publieke gezondheid en de Wet Veiligheidsregio's in de hand konden 'alle

Boek

Wim Voermans, 'Het land moet bestuurd worden. Machiavelli in de polder'. Uitg. Prometheus, Amsterdam. ISBN 9789044646856. Prijs 22,50 euro

normale spelregels van democratische besluitvorming en politieke verantwoordelijkheid' opzij worden gezet. Het parlement stond 'volledig buitenspel', schrijft Voermans. Met de invoering van een mondkapjesplicht schond voorzitter Ahmed Aboutaleb van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond schouderophalend artikel 10 van de Grondwet. 'Ik ben burgemeester, ik moet handelen. En als mensen een zaak aanspannen, dan is dat maar zo'.

Hoewel Voermans' toon mild is, is zijn boodschap dat niet. Het staatskundige bouwwerk, zegt de Leidse hoogleraar Staatsrecht in navolging van de Franse politoloog Pierre Rosanvallon, vertoont 'paalroot' en is toe aan een 'tweede democratische revolutie'. Er moet een eind komen aan betekenisloze verkiezingen die geen ander bestuur opleveren. Bestuurders moeten 'permanent een democratische, zinvolle relatie onderhouden met de bestuurden'. „Burgers moeten weer aan tafel komen bij het overwegen van belangrijke politieke besluitvorming en zich wederom meester maken van politieke besluitvorming.”

Wilfred Simons

EINSTEIN 'Duurzame elektriciteit vereist snelle investering'

Het kan nog, zegt UvA-hoogleraar Sustainable Energy Technology Bob van der Zwaan. We kunnen voldoen aan de eis van de 'Parijsakkoorden' om de temperatuurstijging op aarde onder de 2 graden Celsius te houden. Maar dan moeten we onze investeringen in zonne- en wind-energie tot 2030 verviervoudigen. De bevindingen komen uit een internationale scenariostudie onder de naam 'Engage'.

Buitenspelen goed voor ogen

Zelfstandig buitenspelen is gezond voor kinderen vanaf een jaar of vijf, zes. Ze hebben minder vaak een bril nodig, spel vermindert stress en be-

vordert de cognitieve, emotionele en motorische ontwikkeling. Dat blijkt uit onderzoek van geograaf Kirsten Visser van de Universiteit Utrecht.